

стабільності території та інтенсифікація дослідження процесів деградації, інтегральна оцінка природного середовища;

- *соціальна складова*: створення сприятливих культурно-побутових умов існування; пошук альтернативних систем обслуговування населення; спрямування на впорядкування природного та антропогенного компонентів в ландшафтній структурі з метою естетичної гармонізації міської забудови; вирішення проблем про інформаційне забезпечення населення та широке обговорення програм розвитку територіального утворення; формування комфортного соціально-психологічно адаптованого клімату; демократизація та гуманізація у пріоритеті свобод особистості; впровадження програм формування цілісного середовища існування на засадах доступу до трудових, освітніх, медичних та культурних центрів.

Окреслені тенденції розвитку ПМА, як геосистемного формування, є суттєво важливими та вимагають подальшого вдосконалення механізму управління на засадах усталеного еколого-економічного та соціального розвитку.

Література:

1. Біда О.Ю. Проблемні аспекти формування міських агломерацій / О.Ю. Біда. // Науковий вісник ХДУ.–Серія: Економічні науки.– 2015. - Вип 14 (ч.1). - С. 115-117. - Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_14/economic_14_1.pdf
2. Зінченко Т. Є. Концептуальні основи формування міських агломерацій / Т. Є. Зінченко. // Ефективна економіка. - 2012. - № 6. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_6_22.
3. Биченко Л. А. Актуальні питання розвитку міських агломерацій / Л. А. Биченко // Актуальні проблеми державного управління. - 2011. - № 2. - С. 207-213. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2011_2_30
4. Богачов С. Управління розвитком міських агломерацій в Україні: економіко-правові проблеми / С. Богачов // Схід. - 2015. - № 5. - С. 14-17. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid_2015_5_4.
5. Мельникова М. Управління ресурсами міських агломерацій: принципи, методи та інструменти / М. Мельникова // Схід. - 2015. - № 5. - С. 63-67. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Skhid_2015_5_13
6. Бабаєв В.М. Управління великим містом: теоретичні і прикладні аспекти : [монографія] / В.М. Бабаєв. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 307 с.

ТЕРИТОРІАЛЬНА АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗВИТКУ ІНЖИНІРИНГУ

Гудзенко А. П., магістр 2 курсу економічного факультету

Обоянська Є. О., студентка 3 курсу економічного факультету

Носач Л. Л., канд. екон. наук., доц. каф. міжнародної економіки

Харківський державний університет харчування та торгівлі

Для розвитку сучасної економіки та територій необхідним є комплексний підхід до здійснення виробничо-господарської діяльності. Суб'єкту господарювання вже недостатньо просто придбати технологічну

лінію, інформаційну систему чи інше обладнання. Він зацікавлений в тому, щоб це все було фахово відібрано, змонтовано та запущено. Саме завдяки цьому рівень конкурентоспроможності виробництва буде вищим. Звертаючись в інжинірингову компанію з технічним завданням, суб'єкт господарювання через певний час одержить кілька варіантів його вирішення з обґрунтуванням витрат на реалізацію. Окрім цього, працівники інжинірингової компанії можуть запропонувати варіанти можливого обладнання для виконання зазначених завдань, забезпечити його монтаж та пусконаладжувальні роботи. Вони також за бажанням замовника підготують усі необхідні проектні документи, забезпечать навчання персоналу, ліцензують виробництво, здійснять сертифікацію продукції тощо. Отже, саме необхідність комплексного підходу до ведення виробничо-господарської діяльності на територіях і реалізації відповідних проектів спричинила розвиток нового напрямку діяльності – інжинірингу.

Огляд і узагальнення позицій науковців, які були проведені в результаті нашого дослідження, щодо формування набору інжинірингових робіт і послуг дає змогу об'єднати їх у дві групи:

1) роботи і послуги, пов'язані із підготовкою виробництва (складення технічних завдань, проектування, розроблення проектно-кошторисної документації, укладання договорів на будівельні роботи, конструкторські роботи тощо);

2) роботи і послуги, пов'язані із забезпеченням нормального перебігу виробничого процесу (моніторинг виробничого процесу, технічне консультування тощо).

Таким чином, під інжинірингом пропонується розуміти виконання різноманітних робіт і надання послуг (зокрема інженерно-розвідувальних, консультаційних, архітектурно-проектних, проектних, дослідницьких, розрахунково-аналітичних тощо), пов'язаних із підготовленням та забезпеченням нормального перебігу виробництва. Таке трактування дає змогу пов'язати інжиніринг із різними видами економічної діяльності (будівництвом, містобудуванням, електротехнікою, гірництвом, хімічною промисловістю, машинобудуванням тощо). Причому під виробництвом у цьому визначенні слід розуміти наведене у Тлумачному словнику української мови трактування, згідно із яким це «процес, у ході якого люди, пов'язані між собою певними виробничими відносинами, створюють матеріальні та нематеріальні блага» [1]. Виробництво – це те, що характерне для машинобудівного підприємства, будівельного, хімічного, енергетичного тощо. Воно здійснюється як тоді, коли виготовляється товар, так і тоді, коли будується споруда чи експлуатуються промислові, інфраструктурні чи інші об'єкти.

Ключовим суб'єктом у сфері реалізації інжинірингових проектів є працівник інжинірингової організації – інженер. Як визначено у роботі В. Кондратьєва [2, с. 27], сьогодні він виконує роль «вченого-будівельника», який допомагає будівельнику чи керує ним. Інженер знає, що будувати, як це робити і як слід управляти проектом. При цьому, об'єктом діяльності такого інженера у

сучасних умовах є не тільки будівельні проекти, а й створення та функціонування транспортних систем, інформаційних, систем управління тощо.

Сучасні інжинірингові підприємства здійснюють автоматизацію окремих вузлів, цехів чи виробничих підрозділів, будують заводи «під ключ», забезпечують розроблення технологічної схеми виробництва з урахуванням особливостей просторового розміщення виробничих площ замовника та специфіки його енергопостачання, розробляють бізнес-плани, адаптують відповідно до вимог чинного законодавства імпорту документацію. Вони є фахівцями у своїй сфері, налагодили контакти із виробниками обладнання, знають його особливості, переваги та недоліки.

Незважаючи на чималу вартість інжинірингових робіт та послуг (які переважно є інвестиціями), їхнє використання є здебільшого економічно обґрунтованим, адже знижує рівень ризику реалізації проектів, значно економить час замовника. Останньому не потрібно контактувати із різними організаціями та особами, адже це бере на себе інжинірингова компанія.

Інжинірингу як об'єкту наукового дослідження присвячений широкий спектр фундаментальних економічних досліджень вчених та науковців, що стосуються різних аспектів функціонування національного та світового ринку інжинірингових послуг. Зокрема, в них розглядаються питання вдосконалення форм інжинірингових контрактів, формування стандартів управління інжиніринговими проектами на основі ЕРС(М)-контракту, а також визначення тенденцій даного ринку в сучасних умовах розвитку міжнародних економічних відносин.

На сьогоднішній день частка інжинірингових послуг, що надаються в рамках так званих ЕРС(М)-контрактів (Engineering, procurement, construction, (management)) – договорів щодо надання послуг в області: інжинірингу, постачання, будівництва та управління проектом, в зарубіжній практиці становить близько 20%, що цілком закономірно, оскільки саме в цій сфері реалізуються найбільші і найскладніші інвестиційно-будівельні проекти і програми.

Існують різні форми інжинірингових контрактів, зокрема, при зверненні замовника в інжинірингову компанію розглядаються контракти наступних видів [3].

1) TDBB (traditional design-bid-build) – послідовне виконання проекту, в рамках якого кілька виконавців робіт і послуг укладають договір із замовником проекту;

2) PCM (project, construction, management) – договір на управління будівництвом;

3) ЕРС – (engineering, procurement, construction) – договір на надання інжинірингових послуг, а також послуг, пов'язаних з постачанням і будівництвом об'єктів;

4) ЕРСМ – (engineering, procurement, construction, management) – контракт аналогічний ЕРС-контрактам, але згідно першого підрядник надає замовнику додаткові послуги, пов'язані з управлінням проектом.

Контракти ЕРС і ЕРСМ – є договірними моделями, в рамках яких підрядник виконує повний перелік робіт (повний цикл), починаючи від проектування і закінчуючи поставками обладнання, матеріалів, а також реалізацією будівельно-монтажних робіт. Однак досить часто зустрічаються випадки, коли замовник бере на себе відповідальність тільки щодо певного виду робіт (проектування або постачання обладнання). Тому крім ЕРС і ЕРСМ-контрактів, на ринку зустрічаються і їх різновиди, такі як, ЕРС-договір, який передбачає проектні роботи, постачання обладнання та контроль над будівництвом. При цьому підрядник не виконує будівельно-монтажні роботи [4].

Вигода від використання подібних скорочених договорів полягає в тому, що найчастіше роздільне виконання робіт обходиться замовникові дешевше, ніж ситуація, коли всі роботи будуть реалізовані генеральним підрядником.

Наприклад, підготовку майданчика для будівництва замовник здійснює самостійно, постачання обладнання та проектування здійснює один підрядник, будівельно-монтажні та інші роботи – інший. Крім ЕРС-договорів популярними різновидами ЕРС-контрактів є договірні типи ЕС – Engineering&Construction (інжиніринг і будівництво) і ЕР – Engineering&Procurement (інжиніринг і постачання).

У ході проведеного дослідження було з'ясовано, що, не дивлячись на те, що існує досить широкий світовий спектр досліджень в галузі інжинірингу, в національній економіці відчувається особливий дефіцит в плані розробок, які стосуються адаптації іноземного інжинірингового досвіду в національних територіальних структурах і інжиніринг розвивається як доволі «молода» та нова сфери послуг. За таких умов територіальна актуальність додаткових дослідження місця і ролі інжинірингу в національній економіці не викликає сумнівів.

Література:

1. Тлумачний словник української мови. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uktdic.appspot.com/>
2. Кондратьев В., Лоренц В. Даешь инжиниринг! Методология организации проектного бизнеса: навчальный посібник. М.: Эксмо, 2007. 446 с.
3. Мишин С.А. Код ЕРС: книга-проект. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mishin-s.ru/library/codeep>
4. Михайлов Р.Б. О некоторых особенностях договорных форм инновационной деятельности. *Территория науки*. 2014. № 4. С. 133.
5. Engineering consultancy services – Terminology at a high level to describe the engineering services for industrial products: Standard [DS-DSF/prEN 16311]. Brussels: European Committee for Standardization. 2011. 12 p.